

KANKAANPÄÄN TARKASTUSLAUTAKUNNAN VUODEN 2018 ARVIOINTIKERTOMUS

SISÄLLYSLUETTELO:

1	TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA.....	2
1.1.	Kokoonpano.....	2
1.2.	Tehtävät, toiminnan tarkoitus sekä tavoitteet.....	2
1.3.	Yhteys tilintarkastajaan	3
1.4.	Toimintamuodot.....	3
2	TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN SEKÄ TOIMINNAN TARKOITUKSEN MUKAISUUDEN JA TULOKSELLISUUDEN ARVIOINTI.....	4
2.1.	Kaupunkistrategian tavoitteet ja seuranta	4
2.2.	Tasa-arvon toteutuminen kaupungin hallinnossa.....	4
2.3.	Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä toiminnan tarkoituksen mukaisuus ja tuloksellisuus.....	4
2.3.	Kaupungin taloutta kuvaavien tunnuslukujen toteutuminen.....	6
3.	KAUPUNKIKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	7
4.	YHTEENVETO.....	8

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

1.1. Kokoonpano

Kuntalain 121.1§:n mukaan kaupunginvaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 19.6.2017 valinnut tarkastuslautakuntaan toimikaudeksi 2017-2020 seuraavat jäsenet ja varajäsenet. Lisäksi kaupunginvaltuusto on 17.12.2018 § 79 valinnut jäljellä olevaksi toimikaudeksi Mikko Kulmalan varajäseneksi Kristiina Peltomaan.

Varsinainen jäsen		Henk.koht.varajäsen	
Arno Koskela, pj.	(9)	Sirpa Saunajoki	
Irmeli Elomaa, vpj.	(8)	Matti Velhonoja	(1)
Mikko Kulmala	(4)	Emmi Kangas (1) / Kristiina Peltomaa	(1)
Pentti Luodetlahti	(9)	Mia Haapala	
Irmeli Rosenberg	(7)	Lauri Ahopelto	(2)

Suluissa on esitetty osallistumiskerrat kokouksiin. Kokouksia on ollut 9 kpl.

Tarkastuslautakunnan jäsenillä on ollut seuraavat ns. pysyvät esteellisyydet: Arno Koskela on ollut sivistyslautakunnan varajäsen. Esteelliset tarkastuslautakunnan jäsenet eivät ole osallistuneet arviointikertomuksen laadintaan kyseisten asioiden käsittelyn osalta.

1.2. Tehtävät, toiminnan tarkoitus sekä tavoitteet

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on KunL 121 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet sekä onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tuloksellisuutta tarkastellaan laajasti toiminnan onnistuneisuutena, arvioiden miten hyvin kaupunki täyttää tehtävänsä asukkaiden palvelujen tuottajana.

Tarkastuslautakunta antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Vaikka arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä, se on syytä käsitellä tilintarkastuskertomuksesta erillisenä asiana.

Hallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta (KunL 121.5§).

1.3. Yhteys tilintarkastajaan

Kaupungin tilintarkastajana on toiminut tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy vastuullisena tilintarkastajanaan JHT Vesa Keso. Avustavina tarkastajina ovat toimineet Leena Ahonen ja JHT Ari Virolainen. Vastuullinen tilintarkastaja on toiminut myös tarkastuslautakunnan sihteerinä.

1.4. Toimintamuodot

Tarkastuslautakunta on käsitellyt kuntalain ja hallintosäännön edellyttämiä asioita vuosille 2017 - 2020 hyväksytyn arviointisuunnitelman mukaisesti. Vuoden 2018 painopistealueena on ollut sivistystoimen tehtäväalueista lasten päivähoito, perusopetus ja toisen asteen opetus sekä konserniohjaus.

Kokouksiin on kutsuttu kaupunginjohtaja ja kaupunginkamreeri/talousjohtaja selostamaan ajankohtaisia kaupungin toimintaan ja talouteen liittyviä asioita. Tämän lisäksi jokaisessa kokouksessa on ollut työohjelman mukainen arviointiteema.

Kaupunginjohtajan ja kaupunginkamreerin/talousjohtajan lisäksi toimintavuoden aikana kokouksissa on ollut kuultavana kaupunginsihteerinä Anna Vanhahonko, sivistysjohtaja Heikki Kiviniemi, varhaiskasvatuspäällikkö Maria Saimala, Keskustan koulun rehtori Pekka Hynninen, Kangasmetsän koulun rehtori Kari Kähkönen, Pohjanlinnan koulun rehtori Päivi Javanainen, Kaanpään Yhteislyseon rehtori Jukka-Tapio Laine, kuntayhtymäjohtaja Jaana Männikkö (Posa), tekninen johtaja Marja Vaajasaari ja markkinointi- ja viestintäpäällikkö Johanna Luotolinna.

Tarkastuslautakunta on saanut selvityksiä johtavien viranhaltijoiden toimesta kaupungin toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta. Viranhaltijoiden täytettäväksi on annettu arviointilomake, joka on liitteineen toimitettu ennen kokousta tarkastuslautakunnan jäsenille.

Osana arviointityötä tarkastuslautakunta seuraa kunnan toimielinten ja johtavien viranhaltijoiden toimintaa. Lautakunta on sopinut keskinäisellä työajaolla eri toimielinten hallinnon seuraamisesta sekä kerännyt tietoja palvelutoiminnan toimivuudesta ja tavoitteiden toteutumisen tilanteesta. Lautakunnan jäsenten hallinnon seurantavastuu on ollut seuraava:

<u>Toimielin</u>	<u>Tarkastuslautakunnan jäsen</u>
Kunnanhallitus	Irmeli Elomaa
Sivistyslautakunta	Pentti Luodetlahti
Hyvinvointilautakunta	Irmeli Rosenberg
Tekninen lautakunta	Arno Koskela
Kaupunkisuunnittelulautakunta	Mikko Kulmala

Viranhaltijoiden kuulemisten, arviointilomakkeiden ja päätösten seurannan lisäksi arviointityön toimintamuotoihin kuuluu mm. erilaisten tutustumiskäyntien tekeminen. Tähän liittyen tarkastuslautakunta teki 13.9.2018 kokouksen yhteydessä tutustumiskäynnit Petäjälän ja Jalavan päiväkoteihin.

2 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN SEKÄ TOIMINNAN TARKOITUKSENMUKAISUUDEN JA TULOKSELLISUUDEN ARVIOINTI

2.1. Kaupunkistrategian tavoitteet ja seuranta

Tarkastuslautakunta on kokouksessaan 8.11.2018 todennut, ettei vuoden 2017 arviointikertomuksen käsittelyä ole kaupunginhallituksen osalta toteutettu kuntalain tarkoittamalla tavalla. Tämän johdosta vuoden 2017 arviointikertomus on jäänyt vaikuttavuudeltaan hyvin pieneksi.

Vuoden 2017 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta on kehottanut kaupunginhallitusta selvittämään mm.

- mikä on tarkoituksenmukaisin tapa toteuttaa kaupunkistrategian toteutumisen seuranta ja arviointia,
- miten henkilöstön johtamista koskevat strategian tavoitteet ovat toteutuneet sekä
- opetushenkilöstölle tehtyjen kaupungin sisäisten kyselyiden alhaisten vastausprosenttien syitä ja yhteyttä johtamiseen liittyvien strategian arvojen toteutumiseen.

Edellä mainittuja esimerkkejä vuoden 2017 arviointikertomuksen havainnoista on selostettu tarkemmin vuoden 2017 arviointikertomuksessa.

2.2. Tasa-arvon toteutuminen kaupungin hallinnossa

Tasa-arvolain mukaan kunnallisessa toimielimissä on oltava vähintään 40 % sekä naisia että miehiä. Kuntalain 30§ mukaan kunnallisia toimielimiä ovat valtuusto, kunnanhallitus ja sen jaostot, lautakunnat ja niiden jaostot, joutokunnat ja niiden jaostot sekä toimikunnat.

Tarkastuslautakunta kiinnittää kunnanhallituksen huomiota tasa-arvolain määräysten noudattamiseen kaupungin hallinnossa erityisesti toimikuntien osalta.

2.3. Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä toiminnan tarkoituksenmukaisuus ja tuloksellisuus

Tarkastuslautakunta on arvioinut hallintokuntien ja niiden tehtäväalueiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä toiminnan tarkoituksenmukaisuutta ja tuloksellisuutta. Arviointi on tehty haastatteluiden, arviointimateriaalin ja vuoden 2018 toimintakertomuksen perusteella.

Vuoden 2018 arviointityön painopisteenä on ollut sivistystoimen tehtäväalueista lasten päivähoito, perusopetus ja toisen asteen opetus sekä konserniohjaus.

Tarkastuslautakunnan saamien selvitysten mukaan toiminta on olennaisilta osin ollut kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaista.

Seuraavassa on esitettyä erityisesti tuloksellisuuteen liittyviä huomioita.

Sivistyslautakunta

Tarkastuslautakunta on pyytänyt selvitystä siitä, millä tavoin opetustoimen arviointisuunnitelman toteutumista seurataan. Opetustoimen arviointisuunnitelmaa on käsitelty sivistyslautakunnassa 76 § ja 102 § 2018. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan arviointisuunnitelman toteutumisen seuranta tapahtuu keskustelemalla koulukohtaisen työryhmän sisällä. Saadun selvityksen mukaan seurannassa ei voida käyttää mittareita.

Tarkastuslautakunta on pyytänyt selvitystä koulunkäyntiavustajien, opettajien ja oppilaiden määrien kehityksestä vuosina 2009-2018 ja jakaantumisesta eri kouluihin. Tarkastuslautakunnalle oli toimitettu koulukohtainen tilasto oppilasmääristä vuosilta 2009-2018 ja Pohjanlinnan koulun opettajien ja koulunkäyntiavustajien määristä vuosilta 2009-2018. Saadun selvityksen mukaan opettajien ja koulunkäyntiavustajien koulukohtaisia määriä ei ole voitu selvittää.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että opettajien ja koulunkäyntiavustajien määriä seurataan systemaattisesti ja että saatua tietoa hyödynnetään johtamistyössä.

Varhaiskasvatus

Tarkastuslautakunta on 9.8.2018 kokoukseen pyytänyt selvitystä myös siitä, miten varhaiskasvatuksen palvelusetelin käyttöönoton seuranta on järjestetty ja mitä johtopäätöksiä tämän perusteella on tehty. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan palvelun piirissä on ollut 14 lasta. Toiminta on vasta käynnistymässä ja seuranta voidaan tehdä paremmin vasta kun toiminta on täysin käynnistynyt.

Tarkastuslautakunnalle 13.9.2018 annettujen selvitysten mukaan 11.9.2018 varhaiskasvatuksen piirissä on ollut 488 lasta, joista 70 on sijoitettuna palvelusetelillä yksityisiin päiväkoteihin.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että palvelusetelin käyttöönottoa ja sen vaikutuksia seurataan suunnitelmallisesti.

Perusopetus

Uuden opetussuunnitelman toteuttaminen ja sen vaikutusten seuranta on ollut sekä valtuuston asettama tavoite että myös koulutoimen oman arviointisuunnitelman painopistealue vuonna 2018. Alakoulujen osalta uusi opetussuunnitelma on ollut käytössä vuodesta 2016.

Sivistyslautakunnan pöytäkirjan (76§/2018) mukaan uuden opetussuunnitelman pitkäaikaisten todellisten vaikutusten arviointi on vielä ennenaikaista. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan uuden opetussuunnitelman toteutumisen vaikutusten arvioinnille ei ole vielä laadittu mittareita.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että opetustoimessa päätetään mahdollisimman pian millä tavoin tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksia tullaan arvioimaan. Pitkän ajan kuluttua tehtävän vaikuttavuuden arvioinnin tuloksia voidaan kyseenalaistaa, jos arviointia ei ole tehty koko tarkasteluajan jakson ajan.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan yksi Pohjanlinnan koulun suurimmista haasteista on oppimisympäristön levottomuuden lisääntyminen. Tähän liittyy mm. muutokset oppilaiden elämäntavoissa. Tähän haasteeseen vastauksena aloitetaan 2019 syksyllä hankerahoituksella perhetyöntekijän toimi. Lisäksi tehdään yhteistyötä mm. seurakunnan ja Posan kanssa.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupungin sisäisen poikkihallinnollisen ja kaupungin hallinnon ulkopuolisten tahojen yhteistyön mahdollisuuksia hyödynnetään mahdollisimman hyvin.

Toisen asteen opetus

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota yhdistelmätkintojen opintojen sujuvuuden edistämiseksi tehtyihin toimenpiteisiin ja niiden positiivisiin vaikutuksiin.

Tekninen toimi:

Vesihuoltolaitoksen tavoitteena on ollut raakaveden saannin turvaaminen ja siihen liittyvänä toimenpiteenä Hämeenkaan uuden vedenottamon toteutussuunnittelun käynnistäminen. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan Hämeenkaan uuden vedenottamon vedenottolupahakemus on ollut Etelä-Suomen aluehallintoviraston käsittelyssä kevästä 2017.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että raakaveden saannin turvaamiseksi tehdään ajoissa riittäviä toimenpiteitä.

2.3. Kaupungin taloutta kuvaavien tunnuslukujen toteutuminen

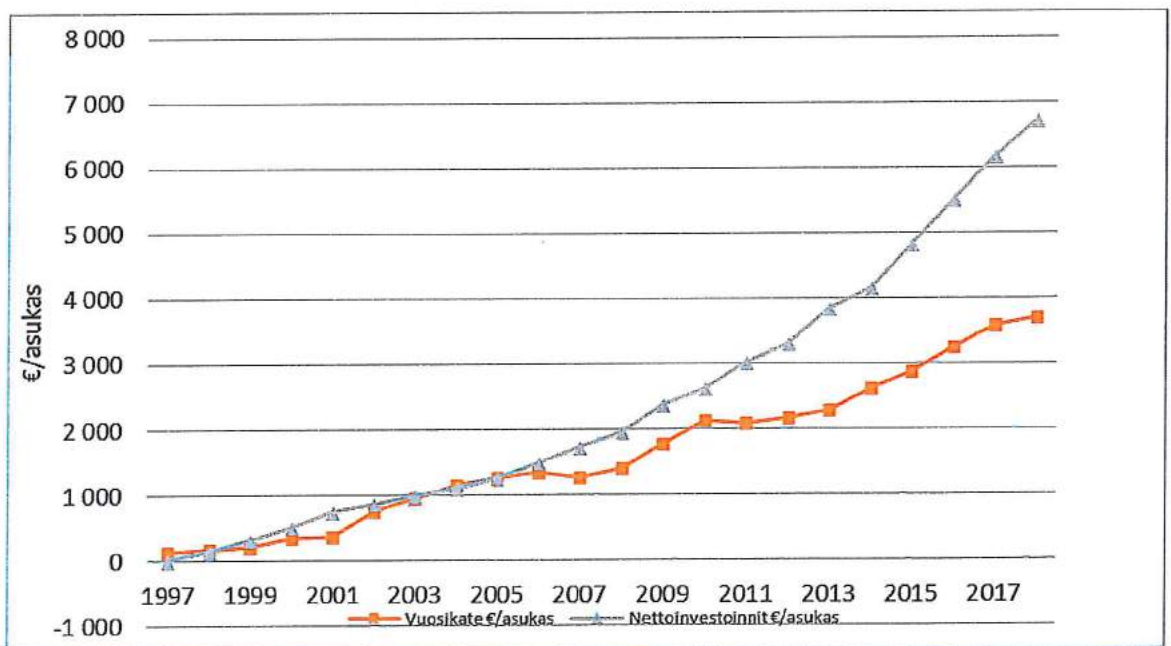
Toimintatuottojen toteutuma oli 103,3 %, joka oli 487 t€ enemmän kuin talousarviossa. Toimintakulujen toteutuma oli 99,0 %, joka oli 829 t€ vähemmän kuin talousarviossa. Verotulojen toteutuma oli 98,6 % ja valtionosuuksien 100,1 %. Tuloslaskelman osoittama vuosikate 1,4 M€ oli 1,0 M€ enemmän kuin talousarviossa. Poistojen ja arvonalentumisten jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostuu 3,2 M€. Arvonalentumisia on kirjattu 955 t€.

Talousarviossa oli varauduttu 7,8 M€ nettoinvestointeihin. Toteutuma oli 6,3 M€, eli 80,6 %. Lainakannan muutos oli talousarviossa 7,5 M€, tilikauden 2018 toteutuma oli 2,0 M€.

Kaupungin omavaraisuusaste oli 23,3 %. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 27,0 %. Omavaraisuus on varsin alhaisella tasolla. Tavoitteena omavaraisuuden osalta pidetään 70 %. Suhteellinen velkaantuneisuus oli 70,4 %. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 65,9 %. Tavoitteena suhteellisen velkaantuneisuuden osalta pidetään alle 30 %. Kriisitalouden rajana on pidetty 50 %.

Tilinpäätöksen mukaan taseessa oleva kertynyt alijäämä on 23 t€, eli 2€/asukas. Kaupunginhallitus on vuoden 2018 toimintakertomuksessa todennut, että vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla laaditaan kestävä talouden ohjelma, jonka valtuusto saa käsiteltäväkseen viimeistään kesäkuussa 2019.

Yksi tapa arvioida talouden tasapainoa, on verrata pitkällä aikavälillä kumulatiivista vuosikatetta ja kumulatiivisia nettoinvestointeja. Mikäli pitkäaikavälin kumulatiivinen vuosikate on pienempi kuin nettoinvestoinnit, pitää erotus kattaa ottamalla lainaa tai myymällä omaisuutta. Mitä lähempänä oikein taulukon käyrät ovat toisiaan, sitä lähempänä kaupungin talous on tasapainoa.



Laajempi katsaus tilintarkastajan tarkastuspiiriin kuuluvien kuntien talouden tunnuslukuja vuosilta 2009-2018 toimitetaan osana tilintarkastajan raporttia.

3. KAUPUNKIKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Toimintakertomuksessa on tehty selkoa, miten valtuuston asettamat tytäryhteisöjen tavoitteet ovat toteutuneet. Toimintakertomuksessa esitetyt tavoit-

teet ovat olleet erilaisia tilipäättöksen tunnuslukuja. Toimintakertomuksessa on esitetty näiden tavoitteiden saavuttamista.

Kaupunkikonsernin vuosikate oli 609 €/asukas, suhteellinen velkaantuneisuus 77,7 % ja lainakanta 5 971 €/asukas. Suhteellisen velkaantuneisuuden osalta tunnusluku ylittää kuntalain määrittelemän erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan rajan. Lainakannan ja vuosikatteen osalta raja ei ylity. Neljäs kuntalain mukainen erityisen vaikean taloudellisen aseman mittari on kunnallisveroprosentti.

Tarkastuslautakunta on pyytänyt kaupunginjohtajalta selvitystä konserniyhteisöjen tavoitteiden asettamisprosessin ja raportoinnin toteutumisesta. Tavoitteiden asettamisesta ja raportoinnista on määräyksiä kaupunginvaltuuston päättämässä konserniohjeessa ja hallintosäännössä.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan konserniyhteisöille pyritään laatimaan taloudellisten tavoitteiden lisäksi myös toiminnallisia tavoitteita. Saadun tiedon mukaan konserniyhteisöjen edustajat ovat raportoineet kaupunginjohtajalle, joka välittää tiedot edelleen kaupunginhallitukselle.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupunginhallitus työskentelee määrätietoisesti sen eteen, että konserniyhteisöille laaditaan taloudellisten tavoitteiden lisäksi myös toiminnallisia tavoitteita.

4. YHTEENVETO

Tarkastuslautakunta on suorittanut vuoden 2018 osalta lakimääräisen arviointitehtävänsä ja jättää tämän arviointikertomuksen kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi.

Kankaanpäässä 9.5.2019



Arno Koskela
puheenjohtaja



Irmeli Elomaa
varapuheenjohtaja



Mikko Kulmala



Pentti Luodetlahti



Irmeli Rosenberg